

8087

891.99

4-70

1889

184

1884

181

ՈՂԲԵՐԳՈՒԹԻՒՆ

Ա Բ Է Լ Ի - 5 յունի 1898

Центр. Библиот.-
Арм. Благ. Общ.

ԵՐԵՎԱՆԻ ԳՈՐԾՈՂՈՒԹԵԱՄԲ.

ԱՐՏԱՏՊԵԱԼ ՅԱՐԱՐԱՏ ԱՄՍԱԳՐՈՑ.

ԱՇԽԱՏԱՍԻՐԵԱՅ

ՍԱՐԳԻՍ Բ. ԴՆՈՒՆԻ ՎԱՆԵՑԻ

ՎԱՂԱՐՇԱՊԱՏ

Ի ՏՊԱՐԱՆԻ ՍՐԲՈՅ ԿԱԹՈՒՂԻԿԷ ԷԶՄԻԱՇՆԻ

1884 — ՌՅԼԳ

12003

391.99
Գ-70

ՈՂԵՐԳՈՒԹԻՒՆ

891.99

U F E L T

184

9-70

ԵՐԵՎԱՆԻ ԳՈՐԾՈՂՈՒԹԵԱՄԲ. *

ԱՐՏԱՏՊԵԱԼ ՅԱՐԱՐԱՏ ԱՄՍԱԳՐՈՑ.

ՊԵՏԱԿԱՆ-ՀԱՆՐԱՅԻՆ
ԳՐԱԴԱՐԱՆ

$$\begin{array}{r} 1001 \\ 468 \end{array}$$

2

ԱՇԽԱՏԱՍԻՐԵԱՅ

ՍԱՐԳԻՍ Բ. ԳՆՈՒՆԻ ՎԵՆԵՑԻ

ԿԱՆԱՐԺԱՊԱՏ

Ի ՏՊԱՐԱՆԻ ՍՐԲՈՅ ԿԱԹՈՒՂԻԿԷ ԷԶՄԻԱԾՆԻ

1884 — 0319

ՅԱՌԱՋԱԲԱՆ.

Եթէ թատրոնն ընդունվումէ իբրեւ նախակրթարան հասարակաց՝ անշուշտ նորանում ներկայացնելու նիւթն և առարկան պէտք է ունենայ դէպի բարոյականութիւն յորդորող միակ նպատակ, որի մէջ իբրեւ պարզ հայելի՝ իւրաքանչիւր զք տեսնի իւր անցեալն, ներկայն և ապագայն. մոլին իւր մոլութիւն տեսնի ու դարչի զգուանքով և առաքինին՝ իւր ուղղութեան մէջ խրախուսուի:

Թատրոնի օգտակարութեան առթիւ արգէն պատահութիւն ունեցել եմ՝ փոքր ինչ ընդարձակ գրելու անցեալ թուոց Արարատայ մէջ, այժմ՝ կրկնաբանել աւելորդ համարելով՝ մի համառօտ ծանօթութեամբ այս փոքրիկ աշխատասիրութեան մասին՝ կը վերջացնեմ խօսքս:

Սողոմոն Կեսսերի ի մահ Աբելի ընտիր ու կրթական բանաստեղծութիւնն գրեթէ Եւրոպական բոլոր ազգեր թարգմանած են իւրեանց լեզուով, և լոյս աշխարհ հանած տպագրութեամբ. Հայ ընթերցասէրք ևս բաղդ ունեցել են ի շնորհս Աննետիի Մխիթարեան միաբանութեան քանիցս տեսնել ու վայելել նորա կրկնակի հրատարակութիւնն:

Այս ընտիր և բազմակողմանի կրթական գրուածքն թատերական բեմի վերայ տեսնելու շատերի փափազն ի նկատի ունեւելով՝ սորանից 15 տարի յառաջ աշխատեցի գրաբառից աշխարհաբառի վերածել թատերական ձևով. զոր և մի քանի անգամ Վանայ մէջ ներկայացնելու բաղդն ևս ունեցայ. այժմ ևս բարեկամներիս յորդորանքով համարձակուեցի լոյս աշխարհ հանելու՝ խօստովանելով միանգամայն՝ որ Կեսսերի այս պատուական բանաստեղծութիւնն թատերգութեան ձևի վերածելու համար աւելի ճարտար գրչի և հմուտ թատերգուի կարօտ էր:

Ընթերցողը կը տեսնի որ ես աւելի նմանող (հետեող) եղած եմ Կեսներին քան թէ թարգմանող. շատ սակաւ անգամ հեղինակի իսկական խօսքերը մէջ եմ բերել և այն ևս դարձուածներով, համառօտելով և կամ ընդլայնելով. և վստահ եմ որ ամեն ոք ներողամիտ կըլինի ինձ, երբ նկատէ որ ես երբեմն կամաւ շեղած եմ բնագրի ընթացքից ըստ պահանջման հարկին՝ կամ յաճախ ահամայ թերութեան մէջ ընկած՝ թատերական զրուածոց և ներկայացնելու եղանակին քաջ հմուտ չըլինելովս և կը պահանջէ շատ ունեւորից շատ, իսկ սակաւից՝ սակաւ:

Աշխատութիւն.

ԳՈՐԾՈՂ ԱՆՁԻՆՔ.

Աղամ.

Եւայ.

Վային.

Միհալայ քոյր և կին Վայինի.

Արէլ.

Թիրզայ քոյր և կին Արէլի.

Ենօք վեցամեայ որդի Վայենի.

Անամելէք սատանայ.

Ռափայէլ հրեշտակ.

Ա. գործողութիւնը կատարվումէ պարտիզի մէջ վարդենու տակ.

Բ. գործողութիւնը կատարվումէ մի հաստաբուն և սաղարթախիտ ծառի տակ.

Գ. գործողութիւնը կատարվում մի խոտաւէտ դաշտի մէջ.

Զգեստներ կըլինին միայն մաշկեղէն. կանանց գլխներն ծաղկապսակ.

ԳՈՐԾՈՂՈՒԹԻՒՆ Ա.

ՏԵՍԱՐԱՆ ԱՌԱՋԻՆ.

ԱՔԷԼ ԵՒ ԹԻՐԶԱՅ.

ԹԻՐԶԱՅ.

Իմ սիրելի կենակից Արէլ, աղաչում եմ, և թէ քեզ ձանձրութիւն է, շնորհ արա երգել քո օրհներգն՝ փառաբանել Աստուծուն՝ ձայնակցելով այս քաղցրախօս սոխակին (սոխակի ձայն է լսուում վարդենայ վերայ): Ա՛հ, ի՛նչ ախորժ զգացմունք է տիրում սրտիս՝ երգածդ ժամանակ.

ԱՔԷԼ.

Իմ չքնադագեղ լուսնեակ Թիրզայ, ինձ աւելի ախորժելի է կատարել քո ցանկութիւնը, մանաւանդ թէ պարտականութիւնս է միշտ օրհներգս կրկնել, որով և իմ խորին երախտագիտութիւնս յայտնել այն յաւիտենական Բարւոյն, որ այսչափ բարիք է շնորհել մեզ վայելելու. ահա՛ խաշինքս կշտացած հանգիստ մակաղել են առուակի վերայ, ես երգեմ, դու ձայնակցիր ինձ. (երգում է).

Բուրումն սրտիս քեզ, ո՛վ Տէր *),

Ելցէ յեթերս ի նուէր.

Նշոյլ լուսոյդ տուր մեզ դու,

Քեզ միշտ լինիլ օրհներգու:

Մըջիւնք, թռչունք և ձկունք,

Սողունք, խօսունք, հոգեշունչք

Քեզ միշտ լինեն օրհներգու,

Երգեն սուրբ, սուրբ, սուրբ ես դու:

(*) Այս երգը առանց արտուի է:

Զ. քեզ օրհնեն մեր լեզուք,

Զ. քեզ գովեն բոլոր շունչք.

Զորս կոչեցեր ի չըգոյէ դու

Լինիլ էիդ օրհներգու:

Զի քեւ երկինք գլխովին,

Երկիր ողջոյն՝ լոյս եկին.

Որք զտիւն միշտ և գիշեր՝

Զ. քեզ օրհնեն ի յեթեր:

Ընդ որս և մեք մոխիր հող,

Ի մէջ փոշւոյս զքեզ օրհնող.

Խնդրեմք ի քէն ձեռնառու

Լինիլ էիդ օրհներգու:

ԹԻՐԶԱՅ.

Ո՛հ, ինչպէս դէպ ի վեր է սրանում մտքիս թռիչքը,
քաղցրանուագ երգող հետ օրհնել յաւիտենական Բարին,
որ զքեզ ինձ պարգեւեց՝ ինչպէս արեգակը՝ երկրին, և առ-
ուակը՝ բոյսերին. միշտ առանձնութեանս մէջ պիտի փա-
ռաբանեմ՝ Նորան ցնծալից արտասուօք:

ԱՌԷԼ.

Քեզ նման և ես, սիրելիդ իմ Թիրզայ, միշտ գոհութիւն
նուիրել եմ և պիտի նուիրեմ Նախախնամութեան, որ զքեզ
ինձ համամիտ օգնական ու ընկեր սահմանեց, լուսնից պայ-
ծառ, վարդից գեղեցիկ, գարունից զուարթ և գառից հլու:

ԹԻՐԶԱՅ.

Ա՛հ, երանի թէ շրթունքս կարող լինէին պատմել քեզ
սրտիս զգացմունքը և սիրոյս հաւաստիքը, որին չափ և սահ-
ման չըկայ:

ԱՌԷԼ.

Սիրելիդ իմ Թիրզայ, սիրտդ սրտիս հետ է խօսում, առանց
լեզուիդ շարժմանց և շրթանցդ բաբախմանց՝ սիրտս զգումէ

սիրոյդ որքանութիւնը (Ադամ ու Եւայ ծածկաբար գալիս
են ծառի տակ և ունկնդիր են լինում), և ես չեմ կարողա-
նում պատմել սէրս, այսչափ միայն կարող եմ ասել որ, ես
կըսիրեմ՝ քեզ ինչպէս կեանքս, առանց քո ներկայութեան՝
ցերեկն ինձ փոթորկալից գիշեր է թուում, դառներս իսկ
զգալով սէրս՝ միշտ այն տեղերն են կամենում արածել և
չըհեռանալ այն տեղից, ուր քո նազաճեմ ոտներդ կոխել
են, (Ադամ և Եւայ մտնում են):

ՏԵՍԱՐԱՆ Բ.

ԱԿԱՄ ԵՒԱՅ, ԱՌԷԼ ԵՒ ԹԻՐԶԱՅ.

ԱԿԱՄ.

Փառք քեզ Աստուած, որ ինձ երեսիցդ բոլորովին չըձգե-
ցիր. եթէ իմ յանցանքիս չափով ինձ պատժէիր, ի՛նչ պիտի
լինէր իմ վիճակը. որդւոցս առ միմեանս և առ Քեզ ունեցած
սուրբ սէրն՝ մեծ մխիթարութիւն է ինձ երկրիս վերայ, որ
դրախտի ստուերն է. փառք քեզ Աստուած, որ այսպէս մխի-
թարումես մեզ. (գրկումէ Արէլին):

ԵՒԱՅ.

Գոհութիւն քեզ Աստուած իմ, որ քաղցր մխիթարու-
թեամբ լեցնումես սիրտս, քանի՜ մեծ է քո գթութիւնը,
որով հաւասարապէս խնամարկումես քո բոլոր արարածնե-
րին, Աստուած իմ, այս սուրբ սիրոյ կայծը իմ անզրանիկ որ-
դի Վայինի սրտի մէջ ևս վառիր, որ գոհ լինի իւր վիճակով,
անտրտունջ ճաշակէ իւր քրտամբք վաստակը և սիրէ քեզ
ու իւր եղբայրն. (Վային մտնում է):

ՏԵՍԱՐԱՆ Գ.

ԱՌԱԶԻՆՔ ԵՒ ԿԱՅԻՆ.

ԿԱՅԻՆ.

Այս ի՛նչ շփոթ է, այս ի՛նչ գրկախառնութիւն. ես շարու-
նակ արեւակէջ աշխատեմ, դուք հանդիստ զուարճութեան

մէջ սիրոյ զրկախառնութեամբ զմայլէք, և ինձատուածա-
տեաց, եղբայրատեաց և անգոհ համարելով դատապարտէք.
դուք խնդրումէք Աստուծոց սրտիս մէջ սիրոյ բորբոք, բայց
ձեր այդ վարմունքը՝ եղածն էլ մարել է սպառնում: Ես ծառի
տակից լսումէի ձեր խօսքերը, և ձեր տրտունջն միթէ ես
ատճում եմ Աստուծուն, որին դառն քրտանցս պտուղներից
շատ անգամ զոհեր եմ մատուցել: Միթէ Արէլ աւելի է սի-
րում Աստուծուն և ինձ. նա ինչ ապացոյց ունի իւր սիրոյն,
իւր տղայական երգն. դա անգործ ճպռան պաշտօն է, ոչ թէ
մարդոյ. նա զոհում է Աստուծուն իւր գառներն՝ որ ոչ ինքն
է ծնել և ոչ կերակրել և ոչ ևս իւր քրտինքը պէտքէ համա-
րել. նա բնաւ չէ սիրում ինձ. այլ անգործ նստած իւր
խաշանց մօտ զբօսնում է Թիրղայի հետ:

ԱԴԱՄ.

Պային, որդեակ իմ Պային . . .

ԿԱՅԻՆ.

(Ընդմիջելով) Իսկ ես դժոխային երկրագործութեանս մէջ
արեակէզ եմ լինում, ոչ հանգստանալու պարագայ ժամեր
ունիմ, և ոչ խաղաղ քուն, ամոլներս արեգակից նեղուելով
փախան լեռները, իմ թշուառութեան բաժանակից Միհա-
լան էլ որոնելու է գնացել. իսկ Թիրղան՝ ծնողաց և Արէլի
ուրախութեան քաղցր հրճուանքի մէջ է ծփում. ահ, ան-
գոթ մայր, ինչո՞ւ ծնար մեզ, անպտուղ լինէր որովայնդ
(կամենում է հեռանալ. Ադամ արգելում է բռնելով):

ԱԴԱՄ.

Պային, իմ անդրանիկ Պային, կաց, մի գնար:

ԵՒԱՅ.

Ո՛հ, իմ որդի, խնայիր արտասուքներիս. գթած մեզ:

ԿԱՅԻՆ.

Ինչո՞ւ ես արգելում ինձ. թող գնամ իմ թշուառութեան
վերայ առանձին ողբամ. աչքերդ և դէմքդ ինձ յանդիմա-
նութիւն են սպառնում:

ԱԴԱՄ.

Այո՛, Պային, քո արդ կերպ ընթացքովդ դու յանդիմա-
նութեան արժանի ես:

ԿԱՅԻՆ.

Այո՛, ես յանդիմանութեանդ միայն արժանի եմ և ոչ
սիրոյդ, վասն զի այդ զգացումն միմիայն Աբելի և Թիրղայի
համար էք պահել:

ԱԴԱՄ.

Ո՛հ, խաբւում ես, Պային, վկայ է ինձ երկինք, որ այս
արտասուքներս այս տրտմութիւնս՝ գորովադէտ սիրոյ նշան
են. Պային, եթէ դու սիրում ես մեզ՝ փութա՛ւորե՛լ մեր ար-
տասուքը. եթէ Աստուծոյ երկիւղի մի կայծ գեռ կայ սրտիդ
մէջ, քեզ այն սուրբ կայծի վերայ եմ երդուեցնում. դար-
ձրո՛ւ դէպի մեզ մեր հալածական և հեռացեալ ուրախու-
թիւնը. բաւական է որդի, բաւական է սրտիդ մէջ սխ ու
նախանձ, ատելութիւն և դժգոհութիւն սնուցանես:

ԿԱՅԻՆ.

Ի դժուր խրատ . . .

ԵՒԱՅ.

(Ընդմիջելով) Պային, իմ որդի, ինչ է քո արտմութեան
պատճառը. չրդիտե՛ս իմ որդի, որ մեր պահապան հրեշ-
տակներն անգամ ուրախութեան հանդէս են կատարում,
երբ մեր վերայ առաքելութեան գործեր և բարի նպատակներ

են տեսնում. մեր ուրախութիւնը, գրկախառնութիւնը և
անուշակ զմայլումն Արեւի անբիծ խառքինութեան համար
է միայն.

ԿԱՅԻՆ.

Է՛հ մայր, ինչքան կամենումէք այնքան ուրախացէք
Արեւի վերայ. ես չեմ կարող բաց թողնել իմ այրական
բնութիւնը և կանանցօրէն արտասուք թափել որ և իցէ բերկ-
րական առարկայի վերայ:

ԱԿԱՄ.

Խաբվումես իմ որդի, քո բնութիւնը այրական բնութիւն
չէ, այլ գազանական դառնութիւն է այդ խելք է և ատելու-
թիւն՝ որ բոլոր գործոցդ մէջ՝ թէ քեզ դառնացնումէ և ան-
գոհ է անում և թէ մեզ տրտմեցնումէ: Ինչո՞ւ գոհ չես քո
բաժին երջանկութեան վերայ. ո՛չ ապաքէն բաց են քո ա-
ռաջ բնութեան բարեաց աղբիւրները. մի՞ գուցէ հրեշտակաց
վիճակին հասանել ցանկանումես, բայց գիտացիր որ հրեշ-
տակաց մէջ ևս դժգոհներ գտնուեցին, որոնք Աստուած լի-
նել ցանկացան, սակայն սխալուեցին և երջանկութիւնից
զրկուեցին: Արթնացիր որդի, արթնացիր, էլ բաւական է
ատելութիւն և անգոհութիւն աչքիցդ գողանան երջանկու-
թեանդ աղբիւրները, որ գոհացող սրտերի բաժին են:

ԿԱՅԻՆ.

Ինձ ոչինչ օգուտ չունին խրատներդ. ինչպէս կարող եմ
երջանիկ լինել, քանի որ չեմ կարող հրաման տալ մրդկին
չըկատաղել, կամ գարնան հեղեղին յետ դառնալ: Անիծեալ
կնոջ անիծեալ ծնունդ եմ ես և դատապարտութեան են-
թակայ:

ԱԿԱՄ.

Ձէ, Կային, դու թշուառութեան մէջ ծնել չես. Աստուած
ոչ մի արարած թշուառ լինելու համար չէ ստեղծել, թշուառ
կամ երջանիկ լինել քո կամքից է կախուած: Ասա՛ Կային,
դու երջանիկ չէիր համարում քեզ, երբ մոքիդ մէջ ծագած
չէր ատելութիւն և դառնութիւն քո հարազատիդ դէմ, և
կամ դժգոհութիւն քո վիճակի վերայ:

ԵԻԱՅ.

(Լալով) Ա՛հ, Կային, դու մեզ նախատումես. միթէ մո-
ռանումես որդիական պարտականութիւնդ. վայ ինձ. օգնե-
ցէք. Կային, գիժ իմ վերայ, ո՛հ . . . (ուշքը գնումէ):

ԿԱՅԻՆ.

(Հուարած) Ո՛հ, այս ի՞նչ արի ես. կոյր կատաղութիւնս
ո՛ւր յափշտակեց ինձ: (Եւայի ձեռքից բռնելով), Մայր
իմ, սթափուիր, ներէ ինձ, ես խոստանումեմ սիրել ձեզ և
հնազանդել: Հայր իմ, ներէ յանցանացս, որ կոյր կատա-
ղութիւնս ինձ գործել տուեց. ահա խոստանումեմ սիրել
Արեւին (Արեւի ձեռքը բռնումէ):

ԵԻԱՅ.

(Ուշքի գալով) Կային, իմ որդի, դու սիրումես ինձ, սի-
րումես քո եղբայրը. ո՛հ կրկնիր խոստումնդ:

ԿԱՅԻՆ.

Այո՛, այո՛, ես այսուհետեւ պիտի սիրեմ ամենիդ ևս:

(Աղամ ու Եւայ գրկումեն Կայինին, Կային և Արեւ
գրկախառնվումեն, Թիրզան ստէպ ստէպ համբուրումէ Կա-
յինի ձեռքը):

ԱԳԱՄ.

Որդեակ իմ Կային, իմ անդրանիկ Կային, Աստուած երկնքից տեսնէ քո զիղջդ և օրհնէ քեզ. ո՛հ ինչպէս ի բաց փարատուեցին տրտմութեանս լեռնակուտակ արիւնները, Օրհնեալ օր, խաղաղութեան օր, դրախտի ստուեր օր, Փառք քեզ Աստուած, դու ևս մեր ամենի հայրն ես, ուրախ կըլի նիս, երբ դէպ ի քեզ ենք զիմում:

ԱՐԷԼ.

Սիրելի եղբայր, պէտք է մոռանալ անցեալը, էլ մի յիշի՛ր իմ մանկական անգիտութեամբ գործած սխալները. մեր անցեալն թող իսպառ անհետ լինի երազների նման: Ո՞չ ապաքէն գիշերուան սոսկալի երազներն և նոցա ազդած վշտերն առաւօտը բոլորովին փարատուած են լինում. ո՛հ Կային, երանի՛ թէ կարող լինէի սրտիս ցնծութեան կէսն պատմել քեզ, բերնիս բարբառ պակասումէ, ուրախութիւնից միայն լալ կարող եմ և քեզ գրկել ու ձեռներդ համբուրել, (համբուրումէ Կայինի ձեռքը լալագին գիմօք):

ԵԻԱՅ.

Իմ սիրելի որդիք, այս ուրախութիւնս դրախտի ուրախութիւն եմ համարում. տրտմութեանս սև ամպերն փարատուեցին գլխիցս. պայծառութիւն և բերկրութիւն պատեց ինձ, պտղաբեր ծառի նմանեցի, որ իւր քաղցրահամ պտղով ամենի ճաշակն քաղցրացնումէ: Եկէ՛ք համբուրեմ ձեր ուրախութեան արտասուաց քաղցր կաթիլները, որ եղբայրական սէրն բղխել է տալիս, (համբուրումէ Կայինին և Աբէլին.)

(Միհայլայ կըմտնէ),

ՏԵՍԱՐԱՆ Դ.

ԱՌԱՋԻՆՔ ԵՒ ՄԻՀԱԼԱՅ.

Ո՛հ, այս ի՞նչ ուրախութեան հանդէս է, պատուական ծնօղք իմ և սիրելի եղբարք, ո՛հ ինչ բարեբաղդութիւն է

այս: Ես եղներս շատ տեղեր որոնելուց յետոյ, երբ գատարկ դէպի բնակարան էի դառնում, տեսայ որ երկուքն ևս կուշտ արածած՝ նստած էին մեր վարդենեաց տակը. եկայ ձեզ յայտնելու, և ուրախութեան աւետիս տալու, բայց ձեր ուրախութիւնն աւելի է. ո՛հ, ինչ ուրախալի օր:

ԱՐԷԼ.

Միհայլայ, քո՛յր իմ. այսօր սիրոյ դաշինք կապեցինք, իմ անդրանիկ եղբայրս Կային ուխտեց միշտ սիրիլ ինձ. այսուհետև ուրախութիւնն է մեր բաժին:

ՄԻՀԱԼԱՅ.

Քո՛յր իմ Թիրզայ, այսօրուայ սիրոյ ուխտը հանդիսաւոր անելու համար՝ երթանք գեղեցիկ ծաղիկներ և քաղցրահամ պտուղներ քաղենք մեր սեղանի վերայ սփռելու:

ԹԻՐԶԱՅ.

Դնանք,

(Մեկնումեն),

ԵԻԱՅ.

(Աղամին, Կայինին և Աբէլին) Ուրեմն զնանք և մենք մեր բնակարանի մէջ ուրախութեան սեղան պատրաստելու և Աստուծոյ գթութեան գոհութիւն մատուցանելու. (սկսումեն մեկնիլ. վարագոյրը իջնումէ):

ԳՈՐԾՈՂՈՒԹԻՒՆ Բ.

ՏԵՍԱՐԱՆ ԱՌԱՋԻՆ.

(Հովանոցի տակ փռուած են կանաչ խոտեր և ծաղիկներ ու պտուղներ: Հուրջ բաղմիկ են, Ագամ ու Աւայ մէջ տեղ, աջ կողմը՝ Կային, Միհայլայ ու Ենովք, իսկ ձախ կողմը՝ Եւայի մօտ, Աբէլ, և Թիրզայ):

ԱԳԱՄ.

Իմ սիրելի որդիք, տեսէք թէ ինչպէս է ցնծութիւնը թագաւորել ամենքին դէմքի վերայ, որ արդիւնք է երկնային առաքինութեան, այսինքն մաքուր խղճի և սիրոյ. իմացէ՛ք որ այդ առաքինութիւնը մեզ Աստուծոյ տեսութեան կրկին պէտք է արժանի անէ. ընդ հակառակն ատելութիւնն ու նախանձը մեզ խաւարի անդունդի մէջ կը ձգի և Աստուծոյ տեսութիւնից բոլորովին կը զրկի:

ԵՒԱՅ.

Աղա՛մ, ո՞վ կը հաւատար որ այս չափ բարիք պիտի պատահէին մեզ այս երկրի վերայ՝ ուր բնակելու դատապարտուեցինք. ո՛հ, ո՛րչափ թշուառ էինք, երբ առաջին անգամ միայնակ այս լայնատարած ամայի երկիրն ընկանք:

ԱԳԱՄ.

Փա՛ռք և գոհութիւն Աստուծոյ, ո՛ր գիտէ տակաւին ինչ բարիք տնօրինել է նա մեր համար, որ խոստացաւ կնոջ Ձաւակի ձեռքը ջախջախել օձի գլուխը:

ԱԲԷԼ.

Սիրելի ծնողք իմ, աղաչում եմ, այս ուրախառիթ և հանդիսաւոր երեկոյ վերստին շնորհ արած պատմել մեզ ձեր անցեալ օրերի պատմութիւնը, թէ ինչպիսի կեանք անցկացրիք այս ամայի երկրի վերայ առաջին անգամ բնակելով. Հայր, մենք արդէն միտքներս լաւ պահել ենք ձեր այն պատմութիւնը. թէ ինչպէս քեզ յանկարծ մի զուարճալի պարտիզի մէջ գտար և առաջին անգամ բանականութեանդ բարբառով արտասանեցիր Աստուած, թէ ինչպէս ամենայն նորաստեղծ անասուններ Աստուծոյ հրամանաւ քեզ մօտ եկան և նոցա բնութեան յարմար անուններ դրիր. ինչպէս էիր վայելում դրախտի երջանկով թիւնը՝ Աստուծոյն դէմ՝ յառ-

դիման տեսանկիով. մտքներս է նաև այն պատմութիւնդ, թէ ինչպէս յանկարծ անսովոր թմրութեան մէջ ընկար և զարթնելով տեսար մեր սիրելի մայրը քո մօտ կանգնած, որոյ ձեռքից բռնեցիր և ասացիր. «այս այժմ ոսկր յոսկերաց իմոց և մարմին իմարմնոյ իմոյ. սա կոչեացի կին, զի յառնէ իւրմէ առաւ». մտքներս է նաև թէ Աստուած ինչ էր պատուիրել ձեզ և ինչպէս չար ու խորամանկ օձը խաբեց մեր մօրը և զրկեց երջանկութիւնից, Սերովբէների ու Քերովբէների բոցեղէն սրով փակուեց ձեր և մեր դէմ՝ դրախտի դուռը մինչև որ կնոջ Ձաւակը օձի գլուխը ջախջախի և մեզ այս պանդխտութիւնից կրկին մեր հայրենիքը վերադարձնի: Այս ամէն պատմութիւնը մենք անմոռաց տպաւորել ենք մեր մտքի մէջ, որով միշտ յիշում ենք Աստուծոյ գթութիւնն ու անյիշաչարութիւնը:

ԱԳԱՄ.

Իմ որդիք, ես պարտաւոր եմ միշտ պատմել ձեզ Աստուծոյ արած բարիքն, և դուք ևս ձեր որդեց և թոռանց աւանդեցէ՛ք, որպէս զի նորա սուրբ Անունը միշտ երախտագիտութեամբ և պատկառանք յիշուի. բայց ասա Եւայ, այժմ ո՞ր տեղից սկսեմ պատմութեանս սկիզբն, այն տեղից արդեօք, երբ ձեռն ի ձեռն ամթաճար գլխակոր դրախտի դռնից դուրս ելանք, չըհամարձակելով յետ դառնալ կամ խօսել, այլ լուռ և տխուր՝ դողդոջուն քայլերով վայրենի խոտերի և երբեմն ապառաժուտ քարերի վերայից անցնելով յառաջ էինք գնում՝ չըգիտենալով թէ ո՛ւր պիտի դադարէինք, և ինչ պիտի պատահէր մեզ:

ԵՒԱՅ.

Աղա՛մ, աղաչում եմ, թո՛ղ որ ես պատմեմ այն, ինչ որ կրեցի, կամ զգացի նոյն ժամուն. ա՛հ, երբ դրախտից բաւական հեռանալուց յետոյ սրտապատառ և աղի արտասուօք լանջացդ վերայ ընկայ՝ աչքերս դէպ ի փափկութեան

գրախորդ դարձնելով՝ խորին հառաչանքիցս լեզուս փակուեց, չբզիտէի ինչ խօսել, մանաւանդ երբ հրեշտակների բոցավառ սուսերը փայլումէին աչքիս առաջ, և խղճահարուժիւնս սրածայր փշի պէս ծակումէր սիրտս, որ պատճառ եղայ իմ և քո թշուառութեան: Ո՛հ, իմ որդիք, սաստիկ հոգնած ու նեղուած, քաղցած ու ծարաւ հասանք մի բլրակի ստորոտը. առաջին անգամ քրտանց աղբիւրի մէջ լողալով, նստայ մի ապառաժի վերայ յուսակտուր, լուռ և տխուր . . .

ԱԿԱՄ.

Թո՛ղ, եւայ, ես շարունակեմ: այն բլրակի տակ աղբիւրի մօտ կամեցայ հաստատել մեր բնակութիւնը նոյն գիշերուան համար, ուր մի փոսի շուրջը մացառներով հիւսեցի, գազանների երկիւղից պատսպարուելու համար, որոնք մեր անհնազանդութիւնից յետոյ նախկին բնակի բարբին հակառակ՝ աչքերով անգամ սարսափ էին սպառնում մեզ, մինչև իսկ տկար բզէզները և մոծակները խայթումէին մեզ, ամեն արարած մեզ թշնամի դառնալով. յանկարծ, նոյն օրը, սեւ ամպեր պատեցին երկնքի երեսը և սկսաւ երկինք և երկիր սարսափելի և սոսկալի որոտումներով դողալ. մենք սպասելով մեր կորստեան՝ լեղապատառ գետին փռուեցինք, և ամաչումէինք դիմել դէպի Աստուած և օգնութիւն խնդրել: Երեկոյեան ժամանակ դադարեցին հողմերը, որոտումները և շանթերը, և շատ ծառեր մոխիր դարձնելուց և ապառաժ քարեր ձեղքելուց յետոյ, սկսաւ յորդահոս անձրեւ, և այն օրը եղաւ մեզ ցուրտ զգալու սկիզբն. ո՛հ, իմ որդիք, անկարող եմ պատմել ձեզ նոյն գիշերուան ահ ու դողն. երեւակայութիւնս իսպառ խանդարուած՝ տանջվումէի, ամենայն ինչ աչքիս սուգ զգեցած էր երևում: Առաւօտը նորից փարատուեցին ամպերը և արեւը նոր հրաշալի պայծառութեամբ ծագեց, Աստուծոյ՝ մեզ հաղուցած մաշկեակը չորացրեց և ապա սկսեցինք շարունակել մեր ճանապարհը, բայց թէ ո՛ր պիտի գնայինք, անյայտ էր մեզ, ամենայն տեղ օտար

էր երևում մեզ. սակաւ մի յառաջ գնացինք, եւան մի թռչուն գտաւ անշնչացած, վննեց և գռչեց. ո՛հ, այս է մահը՝ որ Աստուած սպառնացաւ մեզ. ո՛հ, եթէ այս ամայի անապատի մէջ մեր երկուքիցս մին զոհ լինի մահուան, ի՞նչ պիտի լինի կենդանի մնացածի վիճակը. յուսադրեցի իրան և շարունակեցինք մեր ուղին. ներքին ազդեցութեամբ մի աղբիւրի մօտ՝ հաստատեցինք մեր բնակարանը, և այն օր եղաւ մեզ՝ առաջին անգամ քրտամբ ճաշակել, մեծամեծ դժուարութեամբ քաղելով պտուղներ, որ իւրեանց գեղեցկութեամբ և համով շատ պակաս էին դրախտի պտուղներից. նոյն օր գտայ մի խոյ և մի մագի, դոցա մեզ ընկեր արի խրճիթի մէջ: Անցաւ նոյն ամառն, եկաւ աշուն՝ պսակուած զանազան պտուղներով, որ չորացրի ապագային մեզ կերակուր լինելու. հետզհետէ փոխուեց եղանակն, և բնութիւնը սգաւորուեց. ծաղիկները գունաթափուեցին և չորացան. մերկացան ծառերն իրանց պտուղներից և տերեւներից, ձիւնը սպիտակ քողով ծածկեց երկիրը. երկար միջոց անգործ մնացինք խրճիթի մէջ, մինչև կրկին եկաւ գարունը, և զարգարուեցին բոլոր արարածները՝ նոր կենդանութիւն ստացած: Զուարճութիւն թագաորեց բնութեան վերայ. ծնաւ մագին և աւելացաւ մեր կերակրոց վերայ քաղցրահամ կաթն եւս. Աստուծոյ հրեշտակը մեզ մօտ եկաւ, քաջալերեց մեզ Աստուծուն ապաւինել, նաեւ սեղան շինել և նորածին գառն ողջակէզ անել՝ նորան, զոր այրեց երկնքից իջած հուրն ի նշան ընդունելութեան Տեառն:

ԱԲԵԼ.

(Խօսքն ընդ միջևում.) Պատուական հայր, ներիր համարձակութեանս. որ պատմութիւնդ ընդհատուեմ, հապաւիրք ծնաւ մեր սիրելի եղբայր Վային:

ԱԿԱՄ.

Մի օր, այն ինչ աշխատութենէս դարձայ խրճիթ, տեսայ որ մայրդ քեզ իմ Վային, փափուկ բրդի մէջ փաթաթած,

գիրկն առած ուրախութեան արտասուօք և համբուրիս գոր-
գորումէր, գիրկս առի քեզ, օրհնեցի և յանձնեցի նորա
համբերատար խնամոց, սկսար օր ըստ օրէ աճել և զօրանալ,
և դեռ նոր սկսած էիր ախսի թերս գնալ, ծնաւ Միհայլան,
և գու յայնժամ սկսար ծաղիկներով զարդարել նորա
գլուխը և սիրապատար խնդութեամբ համբուրել: յետոյ,
Աբէլ, դու ծնար և ապա Թիրզան: Արպիսի ցնծութեամբ
լցուեց մեր սիրտը, երբ ձեր աղայական խաղերն և հրճուանք-
ները զիտում էինք, և զբաղած էինք խնամել ձեզ, փորձով
տեսնելով, որ նորածին մանուկն աւելի խնամոց կարօտ է
քան թէ գառն: Օրհնեալ է Տէր, որ այսչափ սքանչելիքներ
է գործում և մեզ իսպառ երեսից չի ձգում: Որին պարտա-
ւոր ենք սիրել միշտ երախտագէտ լինել նորան և հնազան-
դել: Սիրելի որդեակք իմ, խնդրումս, որ դուք նախ սիրէք
Աստուծուն և ապա միմեանց՝ ինչպէս ձեր անձն:

ԱՐԷԼ, ԹԷՐԶԱՅ ԵՒ ՄԻՀԱԼԱՅ.

(Պտքի վերայ ելնելով համբուրումեն Ադամայ ու Եւայի
ձեռները, իսկ Աբէլ ասումէ) Ընդունեցէք ո՛ր պատուական
ծնօղք, մեր շնորհակալութիւնը, որ անկարող ենք լեզուով
պատմել, ընդունեցէք մեր խոնարհ համբոյրը իբրև մեր սրտի
զգացմանց ապացոյց և նշան: օրհնեալ է Այն, որ խնամումէ
մեզ առհասարակ, և օրհնեալ էք դուք, որ պահպանումէք
մեզ և ուղղումէք դէպ ի բարին:

ԿԱՅԻՆ.

(Հոգեւոյ հանելով ահամայ համբուրումէ Ադամայ ու
Եւայի ձեռները) Ենորհակալ եմ և ես, բայց ներեցէք ինձ,
որ հանգստանամ քնով, վասն զի հոգնած անդամներս փոքր
ինչ հանգիստ են պահանջում, որ կարող լինին առաւօտ
անգիս մէջ կրկին կրել երկրագործութեան ծանր աշխատու-
թիւնն, որուն կապուած եմ չարաչար:

ԱԳԱՄ.

Հանգստացիր իմ որդի, որպէս զի անդամներդ կրկին ոյժ
ստանան, որով կարողանաս կատարել Աստուծոյ հրամանը,
այսինքն քրտամէք ճաշակել, Եւայ, Աբէլ, Թիրզայ, զնանք
մենք էլ հանգստանալու մեր խրճիթների մէջ. ձեզ գիշեր
բարի, իմ որդիք, (կը մեկնի):

ԵՒԱՅ,

Հանգիստ քուն և քաղցր երազ մնալով եմ քեզ, իմ անդա-
նիկ Կային (կը մեկնի):

ԿԱՅԻՆ.

Դնաք բարեաւ:

ԱՐԷԼ.

Սիրելի եղբայր իմ Կային, խնդութիւնիցս՝ այս գիշերը
ինձ ցերեկ է համարվում, թէ և չեմ կամենում քնել, բայց
քեզ հանգստութիւն է հարկաւոր: Խաղաղ քուն եմ մաղ-
թում (ձեռքը համբուրումէ ու Թիրզայի հետ հեռանում):

ՏԵՍԱՐԱՆ Բ.

ՄԻՀԱԼԱՅ ԵՒ ԿԱՅԻՆ.

ՄԻՀԱԼԱՅ,

Ինչո՞ւ տակաւին ճակատիդ կնճիռն չի յետ գնում, իմ
սիրելի Կային. այն հանգստութիւնը, որ քո սրտի մէջ դար-
ձաւ այսօր, տակաւին չկարաց տխրութեանդ սև ամպերը
փարատել:

ԿԱՅԻՆ.

Ինձ խօսել մի ստիպեր Միհայլայ. ձեր ուրախութիւնը
աւելի է խոցում սիրտս, ո՞չ ապաքէն դորանով կամենումէք

ցոյց տալ, իբրև թէ Կային մոլորութեան էր, ուղղութեամբ, իբրև թէ չար էր ու եղբայրատեաց, այսօր բարի դարձաւ. ոչ, եւ ոչ մոլորութեան էի, որ ուղղութեան, և ոչ չար ու եղբայրատեաց էի ու բարի եղայ, այլ ինչ որ էի, նոյն եմ. ձեր անմտութիւնը այսպէս է դատում և կարծել է տալիս. Ես Արեւին բնաւ չեմ առել, միայն թէ նորա կեղծաւոր բնութիւնը ինձ զգուշի է, վասն զի նա իւր կեղծաւորութեամբ թէ ծնողացս է սիրելի եղել և թէ հանգիստ վիճակ է ընտրել . . . Միհայլայ, ինչ անմտութիւն է մեր ծնողաց՝ իրանց ամօթալի անկման պատմութիւնը միշտ կրկնել, որ այնչափ թոյլ ու տկար եղան, մինչ չըկարացին մի պտուղ պակաս ուտել, և մեզ տակաւին չըծնած թշուառութեան մէջ գլորել, դրախտից զրկել, որով դատապարտուեցինք անհնարին տանջանքով ու քրտնքով ճաշակել մեր հացը. Միհայլայ, այժմ դու ասա, ամօթ չէ՞ որ մեր ծնողքը իրանց ամօթալի անկման պատմութիւնն միշտ կրկնում են:

ՄԻՀԱԼԼԱՅ.

Բայց . . . Կային, խնդրեմ՝ մի բարկանար արտասուեացս վերայ (լալով), աղաչում եմ, մի թոյլ տար որ տրտմութեան փարատութեամբ ամպերը կրկին զիզուեն գլխիդ վերայ. Արեւին մի առիր, և մի բամբասիր մեր ծնողքը՝ որ Աստուծոյ սքանչելիքը և նորա մեծ գթութիւնն են մեզ պատմում, մեր սրտի մէջ երախտագիտութիւն և առաքինութիւն ցանկնու համար:

ԿԱՅԻՆ.

Գնանք խրճիթը հանգստանալու, շատախօսութիւններ գլուխս տարան այսօր (կը մեկնին):

ՏԵՍԱՐԱՆ Գ.

ԱՐԷԼ.

Ո՛հ, հայրս սաստիկ որովայնի խիթով տանջվում է. ինչ անեմ Աստուած իմ, դու օգնէ նորան. (կը շարքի բազկա-

տարած) Օրհնում եմ քեզ, Տէր երկնի և երկրի, օրհնում եմ քեզ, որ անսահման գթութեամբ և իմաստութեամբ տնօրինում ես ամենայն ինչ, համարձակվում եմ նեղութեանս մէջ օգնութիւն խնդրել. թէ և դու իմ խնդրելուց յառաջ գիտես մեր պիտոյքն և հոգումս, քո տնօրինածդ միշտ բարի է, Աստուած իմ. եթէ իմ փափաքս քո սուրբ կամաց հակառակ չէ, աղաչում եմ, պարգևիր մեզ մեր պատուական հայրը, որ քո գթութիւն միշտ պատմէ մեզ, փարատէ նորա ցաւը, որով չարաչար տանջվում եմ. քո մէկ անհարկութիւնդ հրաման է նորա ցաւերն հայածելու, Աստուած իմ. (յանկարծ ահաւոր լուսափայլութեամբ մի հրեշտակ է մտնում):

ՏԵՍԱՐԱՆ Գ.

ԱՐԷԼ ԵՒ ՀՐԵՇՏԱՎ.

ՀՐԵՇՏԱՎ.

(Փունջ մի ծաղիկ ձեռքը). Արէլ, քո ջերմեանդ աղօթքը լսելի եղաւ ամենակալ Բարութեան, որ հրամայեց ինձ օգնել ձեզ. առ այս ծաղիկները. յստակ ջրով եփիր, տո՛ւր Ադամին, որ խմի և առողջանայ. (Արէլ խոնարհութեամբ առնում է ծաղիկը և հրեշտակը աներևութանում է):

ՏԵՍԱՐԱՆ Ե.

ԱՐԷԼ.

(Ապշուրեամբ) Ո՞վ Աստուած իմ, ես ո՞վ եմ, հոգ և մոխիր և մեղաւոր մի մարդ, բայց դու բարեհաճում ես լսել պաղատանքս. ո՞վ Տէր իմ, ի՞նչպէս կարող է մի մահկանացուն՝ արժանաւորապէս գոհանալ քեզանից կամ գոհարանել քո անսահման գթութիւնը. ոչ միայն մահկանացուաց տկար շրթուրքը, այլ և անմահից գունդն ևս չէ կարող արժանապէս օրհնել քեզ. (հոռանում է):

1001
894

ՏԵՍԱՐԱՆ. 2.

ԿԱՅԻՆ.

Հայրս բաւական տկար է, սաստիկ տանջվում է, իսկ մայրս բոլորովին յուսահատած արտասուաց հեղեղներ է թափում իւր աչքերից, ես էլ չըկարողացայ համբերել, ակամայ աչքիցս արտասուք թափուեց. նորա խօսքերն ազդու էին, և սրտիս խորերը թափանցեցին, ասում է թէ իսկ պիտի մեռանիմ. բայց չէ, չըկարծեմ որ նա մեռնի, մարդ ինքնին ինչպէս պիտի մեռնի. Աստուած իմ, դու ևս մի թողուր որ մեռնի, տակաւին ափսոս է, ինձ օգնում է դժոխային երկրագործութեանս մէջ. բայց եթէ մեռնի, ես ի՞նչ անեմ, թող արգելած պտուղն չուտէր որ չըմեռներ... արդեօք մահն ի՞նչ բան է, գայլի նման է, որ ինչպէս յափշտակում է ոչ-խարը, մահն էլ այնպէս պիտի յափշտակէ և ժանիքներով փշրէ հօրս. ո՛հ ինչ վատ բան է մահը. Աստուած իմ, մի թողուր հօրս, որ մեռնի, ես խոստանամ իմ աղքատութեանս չափով զոհ մատուցանել քեզ. բայց ես գնամ մի առանձին տեղ հանգստանամ մինչ առաւօտ, որ մի՞գուցէ կրկին անգամ գան ինձ գտնեն, տանեն և մինչ ի լոյս անհանգիստ անեն:

(Եւել կրմտնէ).

ՏԵՍԱՐԱՆ. 3.

ԱՅԻՆ ԵՒ ԿԱՅԻՆ.

ԱՅԻՆ.

Եղբայր իմ Կային, Տէր լսեց մեր պաղատանքն և առողջացրեց մեր պատուական հօրը:

ԿԱՅԻՆ.

Ձէ, Աբէլ, նա շատ տկար է, տակաւին չէ առողջացել, գուցէ կառողջանայ, ես շատ աղօթեցի նորա համար և խոստացայ զոհ մատուցանել Աստուծոյ, եթէ հայրս առողջանայ:

ԱՅԻՆ.

Եղբայր իմ Կային, Աստուած գթալով մօրս աղի արտասուաց, լսելով մեր ամենքի պաղատանքը, հրեշտակի ձեռքով մի փունջ ծաղիկ տուեց ինձ, որ նորա հրամանի համեմատ պարզ ջրով եփեցի, տուի հօրս՝ խմեց և իսկոյն առ ջրացաւ, օրհնեց Աստուծուն և մեզ. նա առաւօտ իւր սեղանի վերայ զոհ պիտի անէ, մէք ևս պարտաւոր ենք զոհեր մատուցանել ի շնորհակալութիւն:

ԿԱՅԻՆ.

Ես ի՞նչպէս չըբարկանամ և չընախանձեմ. մի ժամ ես աղօթեմ հօրս համար, բայց հրեշտակը ինձ չերեւի և ծաղիկ չըտայ. այս է իմ անդրանկութեան պատիւն, այս է իմ արտասուքի և աղօթքի վարձը, մարդու մօտ անպատիւ, հրեշտակի մօտ անպատիւ և գուցէ Աստուծոյ մօտ ևս անպատիւ. քո ձեռքը բժշկուեց հայրս, ուրեմն ևս աւելի պիտի սիրէ քեզ և անդրանկութեանս օրհնութիւնն ևս պիտի տայ քեզ. վայ ինձ և եղուկ, որ անդրանիկ ծնայ. ես ի՞նչ սրտով զոհ պիտի մատուցանեմ Աստուծոյ՝ որ ինձ չըլսեց:

ԱՅԻՆ.

Եղբայր իմ Կային, ո՛չ ապաքէն Աստուծոյ գթութիւնը մեզ հաւասարապէս ողորմեց, առողջացնելով մեր պատուական հայրը և այն ևս գուցէ մօրս և մեր ամենի արտասուաց խնայելով, ուրեմն առաւօտ գնանք մեր զոհերն մատուցանել, խոնարհութեամբ և ամենայն սիրով, ընտրելով մեր ամենալաւ գառները և պտուղները:

ԿԱՅԻՆ.

Թէպէտ աղքատութիւնս ինձ չի ներում զոհ մատուցանել, բայց պիտի մատուցանեմ, վասն զի խոստացել եմ. չըկարծեմ թէ դառն քրտինք թափելով աշխատանք անել

և ընտանիք զրկելով զո՛հ մատուցանել՝ Աստուծոյ հաճելի կր լինի. պէտք է աւելորդ պտուղ ունենալ և յօժարութեամբ Աստուծոյ նուիրել:

ԱՐԻԼ.

Եղբայր իմ Վային, Տէրը մեր զոհին բնաւ կարօտ չէ. վասն զի ամենայն արարածք Իւրն են, այլ միայն մեր սրտի ջերմեղանդութիւնը, աստուածապաշտութիւնը և երախտագիտութիւնն է պահանջում, որոյ նշան և ապացոյց կը լինի մեր զոհաբերութիւնը:

ԿԱՅԻՆ.

Կէս գիշեր անց է կացել, գեռ ևս չեմ հանգստացել, զուր անքուն, անհանգիստ եմ լինում. հերբք, փոքր ինչ ինչ հանգիստ թողէք:

(Կըմեկնին):

ՏԵՍԱՐԱՆ Ր.

ԱՆՇՄԵԼԻՔ.

(Սեւադէմ՝ երկար եղջիւրներով, պոչով, սև մազեղէն հագուստով, կէս այծ, կէս մարդ, երկու ոտքի վերայ կանգնած և մի հեծանոց ձեռքը բռնած) Միթէ՞ ես Սադայէլից պակաս դարձ կարօղ եմ՝ կատարել, ինչո՞ւ փառք և պատիւ միայն նա վայելէ գոռոզաբար աթոռի վերայ բազմելով, ես աննշա՞ն, անանուն խառնիճաղանճ դեերի մէջ նստեմ՝ անգործ. ոչ, ոչ. ես էլ ման գալով երկրագնդի վերայ, ջանամ, աշխատեմ մի այնպիսի գործ գործել, որ բոլոր դժոխք զարմանայ և ինձ Սանդարամետի փառք և պարծանք ճանաչէ. երթամ գտնեմ Վայինին, նորա ձեռքով փորձեմ թէ, ի՞նչ է մահու մեռնելը, զոր Աստուած սպառնացաւ Ադամին, երբ որ դրախտից մերժելով ձգեց անապատ երկրի մէջ. բայց երկիրն ևս գեհեան չէ, նորա վերայ էլ կարող են հանգիստ ու երջանիկ ապրել. Այսուհետեւ լինիմ անբաժան ընկեր Վայինին, որով կարողանամ թշուառութիւն և մեղք մացնել

մարդկանց մէջ, և ես էլ պարծենալու տեղ ունենամ ընկերներիս մէջ. Եթէ Սատանան պարծենումէ Ադամին ու Եւային զրախտից զրկելու վերայ, հապա սրչափ մեծ կը լինի իմ փառքն ու պատիւը, երբ իմ կամքս Վայինի և նորա նմանեաց ձեռքով պիտի կատարեմ միշտ, վասն զի Վայինի սիրտն իմ կամաց համաձայն է. ոխ, ատելութիւն, նախանձ, բարկութիւն և այլն նորա սրտի մէջ մէկի տեղ հարիւր են պտուղ տալիս. Գլուխս հնարքներու գանձարան է, պիտի աշխատեմ երկրագունտը դժոխքից աւելի թշուառութեան տեղի դարձուցանել, գնամ գիշերս խորհեմ:

(Տեւանալու ժամանակը վարագոյրը իջնումէ):

ԳՈՐԾՈՂՈՒԹԻՒՆ Գ.

ՏԵՍԱՐԱՆ Ա.

ԿԱՅԻՆ.

Ե՛կ մահ, եկ ապականութիւն . . . Գաղաններն և սողունները ինձանից երջանիկ և զուարթ են, այս ի՞նչ թըշուառութիւն, ի՞նչ անպատուութիւն է, Արեւի զոհն ընդունեց Աստուած, երկնքից կրակ իջաւ վառեց, որի անուշատութիւնը բոլոր աշխարհ տարածուեց, իսկ իմ զոհս չընդունեց, սաստիկ փոթորիկը բոլոր պտուղները ցրուեց լեռների և դաշտերի մէջ. զարշահոտութիւն սփռուեց երկրի վերայ: Ի՞նչ է իմ յանցանքս՝ որ մարդիկ ինձ ատում են, հրեշտակները ինձ արհամարհումեն, իսկ Աստուած խայտառաւում ու պատժումէ. բոլոր բնութիւնը իմ դէմն զէնք է առել. ամենի երեսները միշտ զուարճութեամբ են պայծառանում, իմ համար ամենայն ինչ տրտմութիւն է և տրտումութիւն, որովհետեւ նոցա այդ ուրախութիւնը կարծես ինձ յանդիմանելու համար են միայն: Երեկոյեան անկողին եմ մտնում դառն տրտմութեամբ, առաւօտը զարթնումեմ անմխիթար ոգով, մինչև իսկ երազները տանջումեն ինձ՝ Լարհուրեւի երեւոյթներով. Գունը՝ որ բոլոր արարածոց

Համար հանգստութեան պարզե է, իմ համար պատիժ է և անհանգստութիւն: Անկեղծական կեանքն մինչև անգամ անասնոց է ցանկալի, իսկ իմ համար ատելի է դարձել: դաշտի գազանաց պէս միշտ սիրումեմ առանձնութիւն: Անիծեալ լինի այն օրը երբ ծնունեցի . . . (նստումէ քարի վերայ) ո՛վ քուն, գէթ այստեղ խաղաղութեամբ բարեկիր ինձ աւելի սիրումեմ մթութեան և սուտ երազոց անձնատուր լինել քան արթնութեամբ տանջուել: Երանի՛ թէ մշտնջենաւոր քուն մի տիրէր ինձ և բնաւ չըզարթնէի . . . ո՛հ, բոլոր անդամներս թուլացել են: (ննջում է):

ՏԵՍՍՐԱՆ Բ.

ԱՆԱՄԷԼԷՔ.

Աւերջապէս գտայ Վայինին, սա շատ յարմարաւոր գործիք է իմ հնարքներս գործադրելու: Ի՞նչ յարմարագոյն միջոց, ահաւասիկ թանձր քուն մի պատել է իրան, ես էլ սորա մօտն ընկողմեմ (պարկումէ Վայինի մօտ, մի ձեռքը դնումէ Վայինի աչքի վերայ, իսկ միւսն սրտի վերայ), եկէք ինձ օգնել, դժոխային երազներ, խօլական անուրջներ: Յրուեցէք, խանգարեցէք սորա խելքն ու մտքը: շփոթեցէք սորա երեւակայութիւնն, կատաղեցրէք վրէժխնդրութեան, ատելութեան և նախանձու ոգին գէպի Արէլը: այնպէս մի երազ ներկայացրէք սորան՝ իբրև թէ մի լոյնածաւալ դաշտի մէջ արեգական տաք ճառագայթների տակ իւր որդիքն ու թոռները իրանից աւելի խիստ աշխատութեան և քրքրանց մէջ են, և ամենայն կողմից իրան անիծող ձայներ լսելի արէք սորան, և իւր թոռներից ոմանք ևս Արէլի թոռանց գերի: իսկ ընդհակառակն ցոյց տուէք Արէլի որդիքն և թոռունք՝ որ ուրախ, զուարթ՝ գեղեցիկ պարտէզներու մէջ կարկաջահոս աղբիւրների վերայ, հանգիստ վայելում են բնութեան բարիքն և օրհնում են Արէլին: Թող այսպիսի երազներով գրգռուի նորա բարկութիւնն Արէլի վերայ և սկսի վրէժխնդրութեան, ատելութեան և նախանձու ոգին կատաղել:

իւր մէջ: (ետե նայելով ու յետ դառնալով) բայց ահա եկաւ Արէլ, ի՞նչ յարմարաւոր ժամ, այժմփափագս կատարվում է, թող գայ Արէլ՝ հրեշտակաց բարեկամն, իւր քաղղը որոնելու (հեռանումէ):

ՏԵՍՐԱՆ Գ.

ԱՐԷԼ ԵՒ ԿԱՅԻՆ.

ԱՐԷԼ.

(Վայինի վերայ նայելով) Ո՛հ, ե՛րբ արգեօք պիտի զարթնի եղբայրս, որ ուրախ ողջունեմ, զրկեմ և մխիթարեմ: Բայց ո՛ր գիտէ, ի՞նչ սարսափելի երազներով պաշարուած է, որ քնոյ մէջն անգամ ճակատք կնճռած է և գէմքի գծագրութիւնը բոլորովին տխրութեան մէջ է երեւում . . . գնամ, հեռանամ: մի՛ գուցէ . . .

ԿԱՅԻՆ.

(Յանկարծ զարթնումէ՝ տուանց Արէլին նայելու կատաղաբար կանչումէ վաղելով այս ու այն կողմ), Պատուիր երկիր, կուլ տուր ինձ: վո՛յ ինձ: անիծեալ լինի այն օրն, անիծեալ լինի այն ժամը, երբ ես ծնունեցի, երբ արև տեսայ, երբ զոհեցի, երբ խայտառակուեցի: (ոտքը գետնին զարկելով) պատուիր երկիր, կուլ տուր ինձ, չբտեսնեմ իմ որդւոց և թոռանց թշուառութիւնը, չբտեսնեմ նոցա գերի լինել Արէլի սեփեղոց . . . Երկի՛նք, լեռնե՛ր, փուլ եկէք իմ վերայ, ճմլեցէք ինձ ձեր տակ:

ԱՐԷԼ.

(Դողալով) Եղբայր իմ Վային . . . ո՛հ ի՞նչ եղաւ քեզ, եղբայր իմ . . .

ԿԱՅԻՆ.

Պտրամանկ օձ, այս տեղ ես հա՞, հեռացիր:

ԱՐԷԼ.

(Վամենալով Վայինի ոտքն ընկնել) Ներիր եղբայր իմ . . .

ԿԱՅԻՆ.

Օ՛հ, ոտների՛ս ես փաթաթվում, (փայտով զարնում է Արէլի գլխին, որ գետին է փռվում ու չաթափ, Կային սոսկալով յետ է քաշվում ձեռքի փայտն գետին ձգելով) ո՛հ, այս ի՞նչ եղաւ. (բռնցքով իւր գլխին զարկելով) անիծեալ հարուած, (գողալով մօտենում է Արէլին, գլուխը գետնից վերցնում է) Արէլ . . . եղբայր իմ Արէլ . . . ի՞նչ եղար, եղբայր իմ . . . զարթնիր . . . ո՛հ. ի՛նչպէս դեղնեց, աչքեր խփուեցին . . . ո՛վ սոսկալի տեսիլ . . . ի՛նչպէս գլուխն արեան մէջ ծփում է . . . Արէլ . . . եղբայր իմ Արէլ . . . արթնացիր, (մօտենում է և շարժում) Արէլ, վեր կաց . . . ո՛հ, մեռա՛ւ, այս է մահ. . . մեռա՛ւ ինչպէս ողջակէզ դառն . . . փախչեմ ես . . . բայց ո՛ւր . . . փութացէ՛ք թուլացած ծունկներս. փախչեմ անտառների մէջ կորչեմ, դադանների հետ ապրեմ, գուցէ և նոցա կերակուր լինեմ . . . ո՛վ սոսկալի վիճակ, (միշտ յետ յետ դառնալով հեռանում է):

ՏԵՍԱՐԱՆ Դ.

ՀՐԵՇՏԱԿ.

Արէլ, եկ խառնուիր մեզ հետ Աստուծուն փառաբանելու, դու մեր պահասն լրացնելու համար ես ստեղծուած. (Կային մտնում է):

ՏԵՍԱՐԱՆ Ե.

ԿԱՅԻՆ ԵՒ ՀՐԵՇՏԱԿ.

ԿԱՅԻՆ.

(Առանց հրեշտակին տեսնելու) Ո՛ւր փախչեմ, ո՛վ սարսափելի ոճիր, հեռացէ՛ք դողդոջուն ոտներս, հեռացէ՛ք այս սոսկալի տեսարանից, (կրկին կամենում է հեռանալ, հրեշտակը արգելում է):

ՀՐԵՇՏԱԿ.

Ո՛ւր ես փախչում դահիճ. խիղճդ ու Աստուած դատախազ են քեզ, Աստուծուց փախչել ես կամենում, դարձիր

կրկին դէպի Աստուած և պատասխան տուր, ո՛ւր է քո Արէլ եղբայրը:

ԿԱՅԻՆ.

(Շվարած և կակաղելով). Զրգիտեմ, միթէ թէ ես, նորա պահապանն եմ:

ՀՐԵՇՏԱԿ.

Զրգիտե՛ս, եղբորդ արիւնը բողբոջեց Ամենակալի աթոռի առաջ: Անիծեալ լինիս երկրի վերայ, որ ձեռքովդ եղբորդ արիւն թափեցիր. աշխատես՝ բայց աշխատութեանդ պտուղը չուտես, քո բոլոր կենաց մէջ երերեալ տատանեալ լինիս: Այսպէս վճուեց յաւիտենական անխաբ Դատաւորն. (աներևութանում է):

ԿԱՅԻՆ.

(Սկսում է սաստիկ դողալ). Ո՛հ ի՞նչ եղայ ես, այս ի՛նչ անսովոր քրտինք ողողեց ինձ. գողումեմ, սիրտս տրոփում է, կարծես թէ երկինք, գետին, մարդ և անասուն և նոյն իսկ իմ ստուերն ինձ հալածում են. անիծեալ բազուկ . . . անիծեալ երազ, անիծեալ հարուած . . . Ո՛հ, ահա եկան Ադամ ու Եւայ, ո՛ւր փախչեմ ես, ո՛ւր կորչեմ ես:

(Հեռանում է):

ՏԵՍԱՐԱՆ Զ.

ԱԴԱՄ ԵՒ ԵՒԱՅ.

ԵՒԱՅ.

Ո՛հ, ի՞նչ է այս, Արէլն ի՛նչ անսովոր կերպով փռուել է գետնի վերայ, ո՛հ . . . (ուշաթափվում է):

ԱԴԱՄ.

Վայ ինձ, արիւն է հոսում ճակատից . . . (չոքում է Արէլի մօտ) որդեակ իմ . . . Արէլ. ի՞նչ է եղել, այս է մահը. սոսկալի՛ ժամ. (ուշաթափվում է, Կային մտնում է):

ԿԱՅԻՆ.

Ո՛հ, տակաւին Աբէլը չարթնեց, անիծեալ հարուած. չորանաւր բազուկս, ախ դառն նախանձ. (հռնանումէ):

ԱԳԱՄ.

(Ուշքի գալով) Կային, ի՞նչ եղար, ո՞ւր գնացիր. աւա՛ղ թշուառիս, Կայի՞ն սպանեց Աբէլին, Աբէլն սպանուա՞ծ է, ո՛հ, ո՞ւր եմ ես, երա՞զ արգիօք, վա՛յ և եղո՛ւկ ինձ. (ընկնումէ Աբէլի վերայ):

ԵՒԱՅ.

(Ուշքի գալով վերցնումէ գլուխը). Ագամ, Ագամ, վեր կաց, ձայն տուր Աբէլին. . . . Աբէլ, որդեակ իմ, արթնիր. . . .

ԱԳԱՄ.

Ի՛նչ ցաւոց անդնդոց մէջ խորասուզուեցինք. երանի՛ թէ ծնած չըլլինէի քեզ Կային, ծնած օրդ խաւարէր. արեւ չըտեսնէիր:

(Հրեշտակը մտնումէ):

ՏԵՍԱՐԱՆ Է.

ԱՌԱՋԻՆՔ ԵՒ ՀՐԵՇՏԱԿ,

ՀՐԵՇՏԱԿ.

Ինչո՞ւ էք լալիս անմխիթար. մի սգաք, անմահ հոգիների և արդարների համար սուգ պէտք չէ. մահը ոչինչ չըկարողացաւ անել, այլ միայն քանդեց նորա մարմնեղէն բնականը, դուրս հանեց պայծառ հոգին, որպէս զի մեզ հետ Աստուծուն միշտ օրհնէ. դուք ևս հետզհետէ նորա մօտ պիտի գաք: Լսիր, Ագամ, այսպէս է հրամայում յաւիտենական Բարութիւնը, հոգը հոգ պէտք է դառնայ. (անհրեւութանում):

ԱԳԱՄ.

Օրհնումեմ քեզ, երկնային բարեկամ, որ Աստուծոյ հրամանն մեզ յայտնումես. Աստուած իմ, որքան մեծ է

Քո գթութիւնն ու անյիշատարութիւնը, որ անպատում յուսով մխիթարումես մեզ. . . . Առաջինն է այս, որ այսօր հոգին պիտի յանձնուի ըստ Աստուածային վճռոյ ի հոգ դառնալու:

ԵՒԱՅ.

Ո՛վ մայրական գութ, աղիքներս կտրտուելով բերնիցս դուրս են թափվում. (ուշաթափվումէ, Թիրզայ և Միհայլայ մտնումեն):

ՏԵՍԱՐԱՆ Ը.

ԱՌԱՋԻՆՔ, ԹԻՐԶԱՅ ԵՒ ՄԻՀԱԼԱՅ.

ԹԻՐԶԱՅ.

Ո՛հ, ի՞նչ է այս Միհայլայ. ո՞վ է գետին փռուածը. ո՞ւր եմ ես, Աստուած իմ. ինչ սոսկալի երազ, Աստուած իմ, ո՞վ է այս գետին փռուածը, Աբէլը, ինչ է այդ, հայր իմ. ո՞վ է դա, մայր իմ: Աբէլ, իմ ցանկալի Աբէլ. . . . Ո՛վ իմ երջանկութիւնս, ո՛վ իմ կեանքս, ո՛վ իմ լոյսս. . . . ո՛հ, զարթնիր, իմ սիրելի Աբէլ, իմ կենակից, լսիր, Թիրզան է քեզ ձայնողը, զարթնիր: Աստուած իմ, դո՛ւ զարթեցուր:

ՄԻՀԱԼԱՅ.

Աբէլ, իմ սիրելի Աբէլ, ո՛հ. . . .

ԱԳԱՄ.

(Լալով) Սթափուիր Թիրզայ, սթափուիր Միհայլայ, անմահ հոգիների համար սուգ պէտք չէ:

ՄԻՀԱԼԱՅ.

Թո՛ղ որ լանք, Հայր իմ. դու, ո՞վ մեր մխիթարութիւն և ցնծութիւն Աբէլ, ո՞ւր գնացիր բաժանուեցիր, թողիր մեզ անմխիթար սուգի մէջ: Մեր գործը պիտի լինի այսուհետեւ ողբալ անդադար: Կային, ո՞ւր ես, արի՛ տես, քո հարազատը ինչպէս անշնչացած է իրրեւ դառն:

ԵՒԱՅ.

Ով չարածնող Կային. Աստուծոյ, հրեշտակների և մարդկան ատելի Կային. դոսանար բազուկդ:

ՄԻՀԱԼԱՅ.

Ո՛հ, ի՞նչ եմ լսում, գաղանային սիրտ, դաժան Կային, եղբայրասպան Կային:

ԹԻՐԶԱՅ.

(Գլուխ վերցնելով Արեւի դիակի վրայից). Ո՛հ, անիծեալ Կային, չորանային ձեռներդ:

ՄԻՀԱԼԱՅ.

Քոյր իմ Թիրզայ, մի անիծեր, քո և իմ հարազատն է. աղօթենք նորա յանցանքի թողութեան համար. աղաչու՛մեմ, մի անիծեր, մեր անդրանիկ եղբայրն է, իմ փեսան է:

ԹԻՐԶԱՅ.

Ո՛ր յափշտակեց ինձ աղէտիս դառնութիւնը, չեմ անիծեր իրան: (Ընկնումէ Արեւի վերայ գոչելով), Արեւ, ի՞նչպէս քո ընկած ժամանակ մօտդ չըգտնուեցի, որ քաղցրիկ ձայնդ վերջին անգամն էլ լսէի և իմ հոգիս էլ քո հետ փչէի. վայ ինձ, ինչո՞ւ կենդանի մնացի, կորցրի ամեն ունեցածս. ինձ այսուհետեւ ատելի են սոխակն ու վարդը, գառն և մաքին, լոյս և կեանք: Արեւ, անտերունջ մատաղ գառներիդ բառաջումն իմ հոգիս պիտի քաղէ, սուրբ սեղանոյդ դատարկութիւնը իմ ցաւերս պիտի նորոգէ և բազմապատկէ, միշտ այս սոսկալի տեսարանս պիտի երևութանայ երեւակայութեանս առաջ, միշտ պիտի տեսնեմ այս քաղցրահայեաց սիրակաթ բիրբրդ անշարժ և խաւարած. այս մահունան գեղնութիւնը բոլոր մարմինդ խնկոյ գոյն դարձրած. շուշանագեղ դէմքդ և ճակատդ լերդացած արիւնով. նոնա-

կեղե շրթունքդ և դալարագեղ բաղկունքդ թարշամած և չորացած ինչպէս ծաղիկ՝ իւր ցօղունի վերայ խորշակից թառամած:

ԱԴԱՄ.

Ո՛հ, բաւական է Թիրզայ, լսիր հօրդ ձայնին:

ԹԻՐԶԱՅ.

Խաւարած աչքերս, արտասուաց կաթիլներ բղխեցէք սրտիս և սիրոյս բնակարանի քանդման վերայ: Լուացէք այս չորացած և լերդացած արիւնը... ո՛հ, ո՛ւր են այն քաղցրահայեաց բիրբրդ, անուշակ ժպիտդ, սոխականման դայլայլիկդ. ո՛ւր են, ի՞նչ եղան, ո՛ւր հեռացան. ո՛հ, բղխեցէք արտասուքներս, բղխեցէք. այսուհետեւ ինձ բաժին մնաց դառն սուգ, ողբ ու կոծ և արտասուք. (ողբում է):

Ո՛հ, իմ կենաց քաղցրիկ ժամեր

Եւ ցնծութեանս պայծառ օրեր

Ի՛նչպէս շուտով անհետ իսպառ

Եղան ու ինձ թողին թշուառ:

Սուգ դառնութեան վշտեր և ցաւ

Եւ արտասուք ողբ՝ կոծ անբաւ,

Յաջորդեցին անտէր հիքոյս

Եւ խլեցին իմ ամեն յոյս:

(Ընկնումէ Արեւի վերայ):

ԵՒԱՅ.

Բաւական է Թիրզայ, Միհալայ. ձեր ողբ, և կոծը հոգիս քաղում են, ձեր լացն ինձ յանդիմանութիւն է, որ պատուիրանազանցութեամբս մահ մտցրի աշխարհ:

ՄԻՀԱԼԱՅ.

Մայր իմ, մեր ողբն ու կոծը յանդիմանութիւն մի համարի, չենք կարող դէմ դնել բնութեան:

(Ենօք մտնումէ):

ՏԵՍԱՐԱՆ Թ.

ԱՌԱՋԻՆՔ ԵՒ ԵՆՕՔ.

ԵՆՕՔ.

Մայր իմ Միհայլայ, Արէլն ինչո՞ւ է ընկած արիւնաշաղախ. սոսկումեմ, ինչ կերպարանափոխութիւն. ինչո՞ւ էք լալիս. մայրիկ, ինչ արիւն է որ հոսումէ Արէլի գլխից, մի՞թէ զոհե՞լ էք և մի՞թէ գառներ չըկա՞յին զոհուելու:

ՄԻՀԱԼԱՅ.

Ո՛րգեակ իմ, Աստուծոյ անարատ և ընտիր զոհ է եղել Արէլ, բայց վա՛յ զոհողին . . .

ԵՆՕՔ.

Արէլն այլ ևս չըպիտի՞ զարթնի. ո՞վ մեզ երգ պիտի սոր-վեցնէ, ո՞վ մեզ ծաղիկ և պառուզ պիտի բերէ. (լալիս է):

ԱԴԱՄ.

(Թիրգայի թևը բռնելով քաշում է) Ջարթիր Թիրգայ, զարթիր իմ սիրելի անղյղ տատրակ, պէտքէ Աստուծոյ հրամանը կատարենք, հողին յանձնենք այս հողը, որ ան-մահ հոգւոյ բնակարան էր:

ԹԻՐԶԱՅ.

(Սթափուելով) Ի՛նչ մխիթարութեամբ լի մի թմրութիւն պատեց ինձ. Արէլ երկնային պայծառութեամբ ինձ մօտենալով զրկեց և ասաց. Թիրգայ, լաց մի՛ լինիր, ես երջանիկ եմ, և դու էլ ինձ մօտ պիտի գաս, որ իմիասին Աստուծոյ փառաբանութեան երգը երգենք. Թո՛ղ հայր իմ, վերջին մխիթարութիւնս առնեմ, յաւիտենական քնոյ մէջ Արէլի հետ Աստուծոյ փառաբանութեան երգն երգելու և ի միա-սին անպատում խնդրութեամբ զուարճանալու. Ուր Արէլ,

այնտեղ և Թիրգայ, անբաժան Աստուծոյ արևը վայելեցին, անբաժան պէտք է շիրիմ մտնեն հող դառնալու. (Արէլի գիակի մօտ անշնչանում է):

ԱԴԱՄ ԵՒ ԵՒԱՅ.

(Թիրգային կամենում են զարթնացնել) Թիրգայ, Թիր-գայ . . . ո՛հ, աւա՛ղ, կորուստնիս և ցաւերնիս կրկնապատ-կեցան, վա՛յ մեզ, Սոխակն ու Վարդն միասին կորցրինք. մեզ մնաց թշուառութիւն, սուգ և արտասուք:

ՄԻՀԱԼԱՅ

Եզո՛ւկ, անմեղ եղբայր իմ Արէլ, սիրելի քոյր իմ Թիր-գայ . . . . .

(Վարագոյրը իջնում է)

Ն Ա Խ Ա Ն 2

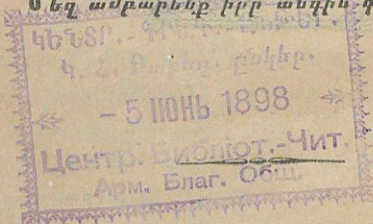
Օձք և կարիճք իւրեանց թոյնով
Ոչ իսկ գազանք ճիրաններով՝
Չեն վնասակար քան զնախանձ
Արիւնարբու և գիշխաննձ

Զի չար նախանձ եղբայրադաւ
Յաշխարհ էած զմահ կանխաւ
Անպարտ արիւն գառին անմեղ
Եղբօր ձեռքը յերկիր եհեղ՝

Անթիւ զոհեր միշտ նորանոր
Չեն պակասած մինչև ցայսօր,
Այլենական անգութ ձեռքով
Աշխարհ ամէն ողողելով:

ԶՓրկիչն անգամ համայն ազանց
Իմահ մատնեց այս չար նախանձ,
Փոխան մնալոյ շնորհապարտ
Խաչ բարձրացոյց զանձըն անպարտ:

Օ՛ն, թող կորչի ի մէջ նախանձ,
Սէրն լինի մեր կրից սանձ,
Սէր երկնային, սէր աննախանձ
Մեզ ամբարներ իւր անգին գանձ:

Ինձանից անկախ պատճառաւ յետաձգուելով «ՀԱՅՈՅ
ՎԱՐԴԵՐ և ՓՇԵՐ», գրքոյկի հրատարակութիւնն, ար-
ժան համարեցի նորա փոխարէն սոյն ողբերգութիւնս ու-
ղարկել մեծ. պ. պ. բաժանորդացս՝ խնդրելով նոցա նե-
րողամտութիւն:

Յպագրութեան պատրաստ է. ԳԵՈՐԳ Դ. ՀԱՅՐԱՊԵՏ
ԵՒ ՆՈՐԱ ՍԻՐԱԳՈՐԾՈՒԹԻՒՆՔ, երկհատոր ընդարձակ
աշխատասիրութիւնս, որոյ ծախուց օժանդակութեան
համար առանձին յայտարարութեամբ գիմած եմ աղ-
գայնոց ձեռնտուութեան, մեծայոյս գուրով որ ողջամիտ
ազգայինք կրբարեհաճին օգնել ինձ լոյս աշխարհ հա-
նել երջանկայեղատակ Հայրապետի մեծագործութիւն-
ներն, որ փառք և պարծանք են ազգին և Հայաստան-
եայց եկեղեցւոյն:

Սոյն երկհատոր աշխատասիրութեան մասին ընդար-
ձակ տեղեկութիւն տուած եմ առանձին յայտարա-
րութեան մէջ. գիրքն զկնի տպագրութեան արժէ 2 ռ.
50 կոպ. բաժանորդագինն է 2 բուբ:

8087

ՏՊՈՒՆԻ ԵՆ

1. Համառօտ Քերականութիւն (սպառութեան է)։
2. Քրիստոնէական վարդապետութիւն ընդարձակ, հանդերձ վկայութեամբք Ս. Գրոց, Գինն է 1 րո-բլն. 20 Խալի։
3. Ընդգիմախօսութիւն Ս. Վարդանայ ընդ Վասակայ, Գինն է 30 Խալի։
4. Ողբերգութիւն Ս. Վարդանանց զօրավարաց, Գինն է 60 Խալի։
5. Ողբերգութիւն Աբելի, Գինն է 20 Խալի։

ՏՊԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ՊԱՏՐԱՍ ԵՆ

1. Գեորգ Դ. Հայրապետ և Նորա սխրագործութիւնք։
2. Հայոց Վարդեր և Փշեր, այսինքն իսկզբանէ անտի Հայ ազգութեան կամ եկեղեցւոյ պաշտպանող և վնասող երեւելի Հայոց կենսագրութիւն և ապագայի տուած խորթ կամ փշ պսակներ։
3. Համառօտ Քրիս. վարդապետութիւն, Դասագիրք լինելու յարմարութեամբք։
4. Հրանդ ուսման հայոց լեզուի։
5. Ողբերգութիւն Սրբոց Ղևոնդեանց։
6. Ողբերգ. կամ եղերելի վախճան ուրացող Վասակայ։
7. Ողբերգութիւն Յովսեփայ գեղեցկի և Փառաւորութիւնն։
8. Կատակերգութիւն Սաւրի գիւղացի խաչագողների։
9. Կատակերգութիւն իմաստակ Վարժապետի, սուտ Բժշկի և Ագաչի։
10. Կատակերգութիւն Փաստաբանի։
11. Կատակերգութիւն բանտապետի։
12. Աղիւսակ մշտնջենաւոր Օրացուցի։

Մեր Հասցէն է ի Վաղարշապատ Ս. Դ. տանի։

2013

